

עריכה ופירושי המילים: אלי פררה.

המבקש את פירושי המילים לשיר- יצור קשר באתר.

פְּרָדָה / חיים נחמן ביאליק

ובבקר אביב כליל בדלח, בעמד העולם פלו
בטהרו ובזיוו הראשון, ובטרם יקיץ הפרבר
על המונו ושאונו לזהמו (אין זאת כי בבקר פזה
השכים אברהם אבינו ויולך את-בנו לעקדה)
קמה אמי, התפללה, ותצר את-מעט בלאי,
הם כל-מערכת תלבשתי, טלואי כפה מאמש:
בתנות ובמקיות מספר וטלית קטן מציצת,
ובשיתה עליהם נוספות משאות לב-אם בהמון רחמיו:
חררת פסמים, מאפה ידה, נעים מטעמותי מעודי,
וסדורו הבלוי של אבא, זה חלקי מפל-ירשתי
(צידת משנה ליתומה: האחת – לנתיב היגון,
הנכון לפניו פיוס, והאחת – לנתיב כל-חניו)
שמתם צרור אחד, נקלה ויקר גם יחד, בכפי.
אז תתעטף בסדר, ואשק לאחותי ולאחי
נשיקות פרדה ממשכות, נשק ושנה והוסף,
ובכל-כחי, עד מצות הנפש ועד פלותה,
וככה נשקתי גם לכל-מזוזות הפתחים,
ואמר עוד שלום בלבי לצללי ימי המעטים,
החבויים ועומדים אלמי יגון בכל-קירות הבית
ובכל-זויותיו האפלות – שלום שלום לכלכם.
והיה שלום גם אתה, שכן ביתנו הקרוב,
עץ חמדות לי ונטע שעשועי, לבנה רענן ויפהפה,
אשר היטבת הבקר לקראתי כל-שפעת קוצותיך
ותעד כל-חליתך ונזמין הצהבים לתפארת,
שלום וברכה לך עד העולם, עקב הגמאתני
מדי אביב באביב מעסיס גזעך הצונן.

אֶכּוּ מִסֶּדַךְ עֵינֵי מִסְפָּד, וּמִגֶּשׁ בְּכָלִי חֶרֶשׁ,
צַפַּחַת דְּלִים, אַךְ מִתְקוֹ הַמְּשׁוּבָּב נֶפֶשׁ
יַעֲמִד בְּפִי וּבַעֲצָמוֹתַי יָמִים רַבִּים, וְזָכְרוּ
יַחֲלִים רוּחֵי מֵיִן הַרְקַח בְּגִבֵּיעַ זָהָב.
וְשָׁלוֹם שְׁלוֹם גַּם לָךְ, הַיְשִׁישׁ בְּאַזְרְחֵי הַפְּרָבֵר,
מִגִּנְנוֹ הַחֶסֶן, *טִלְלוֹן עֵבֶת וּמִצַּל,
כִּבְד שְׁנַיִם וְעַפְאִים וּשְׁבַע סוּפּוֹת וַחֲזִיזִים!
קוֹרְתָךְ הַנְּבוּבָה (חֲקוּקַת יָד? נְגוּעַת רֶקֶב?
אוֹ חֲרוּרַת בְּרֶק?) מְעוֹן-תְּמִיד נֶאֱמָן הַיְתָה
לְנַחֵל דְּבוּרִים שׁוֹקֵק וְחִיקָה מַחְבֵּא נְעִימוֹת
לְרֵאשִׁי, נַחֵל שְׁעָפִים גַּם הוּא. בְּחֶרְבוֹנֵי קִיץ
מִלְטָתִי לֹא אַחַת אֶל צֶלְךָ אֶת-יָגוֹן יִלְדוֹתַי
וְאַרְפֵּד לְמַרְגְּלוֹתֶיךָ אֶת-גְּעוּגוּעֵיהָ הַסֹּתוּמִים
עַל נְעֻלְמוֹת וְרַחֲקוֹת בַּל יִדְעֶתִין, וְגַם אֶתָּה
הַטַּעַמְתָּנִי לֹא אַחַת מֵעַקֵץ דְּבוּרֶיךָ הָעֵז
וּמִדְּבָשׁוֹן הַמְּעֵט. שָׂא בְּרַכָּה עַל שְׁנֵיהֶם יַחַד,
שֶׁב אֵיתָן וְנֶאֱדָר! אֶל כָּל-חֲלוּמוֹתַי בְּהַקִּיץ
יִלְוֶה מַעַתָּה רַחֵשׁ טְרַפִּיךָ הַמְּעַמְעֵם, עַל כָּל-מְשַׁעֲלֵי
יִקְדָּמוּנִי וַיִּפְזְזוּ לְעֵינַי בְּגִיל בְּנֵי זְהֵרוֹרֶיךָ,
עֲכָבְרֵי זְהַבְךָ הַזְּרִיזִים, וּמִכָּל רֵאשִׁי בְּשָׂמִים
יִדְבֹּשׁ בְּאַפִּי תְּמִיד וְעַד לְמַרְחֹק יִדְבַקְנִי
נִיחוּחַ צִצִּיךָ, בְּנֵי זְקוּנֶיךָ הָעֲדִינִים, אֶפְיֵלִי קִיץ.
וּשְׂאוּ שְׁלוֹם וּבְרַכָּה גַם אֶתְּם, בְּתֵי חֶמֶר,
מִשְׁכָּנוֹת רָשִׁים, פְּרוּמֵי גָּאוֹת וּמְטֵי כְּתָלִים,
שְׁקוּעֵי בַּעֲפָר עַד טַבּוּר, שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְכֻלְכֶם!
וּשְׁלוּמִים מִשְׁנָה לְאַחֲרוֹן-אַחֲרוֹן בְּאַחֲרוֹנֵיכֶם,
לְשֹׁפֵל וְלַנְּדָח בְּכֻלְכֶם, לְאַהֵל דָּךְ וְנִכְלָם,
הַבוּדָד לוֹ בְּצַלַּע הַפְּרָבֵר, רוּבֵץ לְמַעַצְבָּה,

גמל נכנע עמוס חטטרותיו, במורד המכתש
ומציץ ממחבאו נבעת, בחצי אשנב, במה-שלמעלה –
ישגה שלומו עד העולם! עודני עול קטן ימים,
עוד לא נכונה מלת "אבא" על דל שפתי,
אל אהל צנוע זה, משפן מלמדי, הובאתי,
נשוא במעטה טלית פסים על פפי אבי,
צמוד בחזקה אל-לבו וזקנו חופפה על לחיי,
משאת חרדה, קדש יאלהים, ופקדון יקר בסתר פנפיו.
אכן מר ונמהר היה רבי ויראני קשה,
אף יש אשר הפליא מפותי הפלא ופלא,
ואולם לבי אני נוח לרצות עתה וחמה אין לי.
בשעת פרדה נוגה וזפת בקר זה, בהציגי
ראשונה פך רגלי החרדה על נתיב לא אדענו,
מה-יקרתם עתה כלכם ללבבי! אתם פהיותכם,
על כל-עקמומיותיכם, על גדרות חצריכם הדחויות,
על ערמות אשפתותיכם ועל כל-יקומכם הדל –
כלכם, כלכם חמדות אתם לי הבקר שבעתים!
וראו, לא רב ולא כבד מאד למראה ולמשקל
המשא בכפי, מענק אמי לי, צידה לדרך:
אין אתי זולתי גותי הקטנה וצוררי הקלקל,
ובכל-זאת, גם בקטני וברישי לא נעור וריק
אצא מעמכם פלה. עוד משא אחר,
חסן תעלומות, אין חקר ליקרו ומרבה מהכיל,
אשא אתי, והוא צרור בלבי, חתום בעצמותי,
הלא הוא זה אשר עמסתם אותו לנפשי
יום יום ורגע רגע בפרצכם כל-שעריה
לבוא אל קרבי פנימה כמבואי עיר מבקעה
ופי לא שאלתם, עד מלאת רוחי אתכם
ואני לא ידעתי. עתה אסיעכם אתי

אֶל אֲשֶׁר אֲסִיעֲכֶם וּשְׁכַנְתֶּם בְּתוֹכִי לְעוֹלָם.
וּבְצַר לְלִבִּי בַּנֶּכֶר, כִּי יִתְקַפוּהוּ גְעוּגוּעֵיו,
וּבְאֵתִי אֶל פְּנֵת סֵתֶר וּשְׁלֹפֶתֶיכֶם אֶחָד אֶחָד
עַד עֲמֻדְכֶם לְפָנַי כְּלַכְּכֶם, כְּבִדָּה רַבָּה וּגְדוּלָּה,
וּצְרוּפִים מִכָּל-סִיגֵיכֶם תִּגְלוּ לְעֵינַי פְּתָאִים
וְהֵנֶכֶם כְּלִילֵי חוֹן וְחֶסֶד וְעֵטוּרֵי יַפְעָה שְׁבַעֲתִים:
תִּכְלַת חֲדָשָׁה, בְּטֵהָר בְּתוֹלְיָהּ, יִרְעֲפוּ שְׁמֵיכֶם,
הַקָּמָה בְּשָׁדוֹת גְּבוּלְכֶם תִּפְּזוּ מִפְּתֵם אוֹפִיר
וּרְפִידוֹת דְּשֵׁאֵיכֶם תִּשְׁתַּרְעֶנָּה כִּי־קָר שְׁטִיחִים רִקְמָה.
מִשְׁלֵג-בְּרֵאשִׁית יִצְחָר שְׁלֵג עֲרֻבְתְּכֶם חֲרֹף
וּשְׁלוּלִיּוֹת אֲבִיבְכֶם, פְּחִזוֹת מַיִם, תִּזְלַנָּה כְּסֹף טָהוֹר.
תִּרְעַשׂ כְּלִבְנוֹן חֲרֻשְׁתְּכֶם בְּיוֹם סֶעַר, וּבְנוּחָה –
וּשְׁכֹן בָּהּ שֶׁקֶט אֱלֹהִים. עֵינַי תִּרְחַבְנָה מִפְּלִיאָה
לְקוֹל קוֹקְיָה בָּא מִסֵּתֶר חֲבִיוֹנָה יוֹמָם
וּלְבָבִי יִגּוּעַ מִמֶּתֶק תְּרוּעַת זְמִירָהּ לְיָלָה.
דְּבוּרֵיכֶם כְּפִנּוֹרוֹת תִּהְיֶינָה וּצְפֹרְדַּעֵיכֶם תִּפְצַחְנָה רְנָנוֹת.
אִז תִּפְקֹד גַּם אֶתָּה, אֵהֶל בֵּית רַבִּי, וְעֲלִית מִן הָאָרֶץ
אֵיתָן כְּמִצוֹדֵת סֶלַע. גַּל הָאֲשֵׁפָה, רְבוּץ יִרְכָתְךָ,
יִהְיֶךָ לְגַבְעַת חֲמֹד, צוֹפְנֵת מִטְמוֹנִים בְּחֻבָּה,
וּרְצוּעֶתְךָ, רַבִּי הַמְסָכֵן – שְׁרָבִיט בְּכֹף מוֹשֵׁל!
כִּי תִתְיַצְבוּ לְנֶגְדֵי מַלְאִים זֵיו וּמְפִיקִים נִגְהָ
וְהוֹד לְכֶם וְגִדְל כְּאֲשֶׁר לֹא פִלְלֶתֶם מְעוֹדְכֶם;
וְאוֹלָם יִתֶּר הוֹד וְתְרוּמַת כָּל-יַפְעָה צְפִנְתִּי לְךָ וּלְמַעַנְךָ,
הַעֲלוּבָה מֵאֲמוֹת וְהַמְעַשְׂקָה בְּנָשִׁים, אֲמִי סִגְלַתִּי!
אֶת-כָּל-יֶקֶר חֲסָדֵי יָמַי אֶקְרִינָה אֶל עֵבֶר פְּנִיךָ
וְנִהְרֵת דּוּמָם, כְּצַפִּירַת שֶׁחֶר, בְּגִלְגַל חֲיִי;
וּמִדֵּי יִבְאוּ רְגָעֵי יְתֵם וּבְדִידוֹת לְנַפְשִׁי
תִּשְׁעִינָה עֵינַי בְּרַחֲמִים אֶל נִגְהָ זְרַחְךָ
וְזַכְרַתִּי לְךָ אֶת-חֲסָדֵי עֲרַבִיךָ עַמִּי, בְּשָׁחוֹתֶיךָ

על ראשי הקטן, אסוף ברכיך וחנון אצבעותיך,
ותרויני דמעתך, ותשוקקי לבי – כל-מעניני הרעשת;
וגם את-התרפקך עלי אמש, ואת-הציצך אל-עיני
על בכיך ושחוקך ונשיקותיך יחד אזכר – אז אדע,
מה-עמקה לעתים ענות אנוש עלי אדמות!
ואולם חי אלהים, אם יפל רסיס מדמעתך ארצה!
מאשר היא שם, מפל-המצולות, בפנינים מקרקע ימים
משה אמשנה, ולטשתיה ושפצתיה במבחר הנזרים,
אשר יציץ לתהלת עולם על ראש בחור מעם,
ומי יודע, אולי יאו למושב לו קדקד
אחד היתומים, עזוב אמו ונזיר אחיו
כמוני, בן-איש יהודי מוזג מפרבר הזפתים.
אל-נא אפוא ירע לך, אמי, פי שלחתיני,
מחר ערב ראש-חדש, ופקדת את-קבר אבא,
והגדת-לו את-כל-ענותך ואת-כל-מדוי לבבך –
הוא יבין, הוא יאמין, והוא יסלח לך.

כה שחתי עם-לבי

בהתנהלי כל-הדרך לאטי לרגל אמי
ולרגל נעלותי הבלות, הגדולות כפלים מפף פעמי,
פסע והגה בדממה, וצוררי מתחבט על שוקי
ובהתעוררי מהמית לבי, ואשא עיני ואשתומם,
כי שתו עלי מזה ומזה בתי-מדות גבוהים,
ואני מתהלך בין חומותים בקריה גדולה לאלהים.
והבתים פארמונות בעיני, וארמון מארמון שגב,
ואני קטנתי מאד, ואהי בעיני כחגב.
ותיטב הקריה בעיני, ויפת לבי אחריה,
כי שכן עוד מחר הבקר ומזיו יקרו עליה.
ותוליכני אמי ברחובי רחובות ובמבואי מבואות,
ובמצרי סמטאות ושקקים – ועיני משוטטות ותוהות.

בְּאַחֲרֹנָה יֵצְאוּנוּ שׁוֹב אֶל מְרַחֵב גְּנוֹת וְקַרְפִּיפּוֹת,
וְאֶשְׁבַּע חֲדָשׁוֹת וּנְצוּרוֹת וְנִפְשֵׁי עֵינָה לְחִלִּיפּוֹת.
וְנִבְא לְעַת צְהָרִים אֶל-בֵּית אָבִי זְקֵנִי,
אֲשֶׁר בְּפִרְבֵּר הָעֵצִים בְּקִצָּה הָעִיר הַשְּׁנִי.

רמת-גן.